

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoro caátúnuháámí

Duurúvaju

1 Oo Páávoro o íjcyáábekée Mépájtyetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki.

2 Aabe íhyaamí diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke iidaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átéreééné uwáábotu Páávoro teíbúwajtsóne

3-4 Muuráhjáa Matsedóónia iiñújivu o péébe uke o neíñú Éépetsóvvu u cóéváne tétsii átéreénéhjí íhdé múnááuvvuu ícyahíjcyanéhjí úwáábohíjcyámeke u bóiíjcyu ditye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjiríyé meíjcyame tsá meméénúityuró Píívyéébée tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóiñévú meke níwaavéne.

5 Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo iiñé íjtsaméí iibuuúneri íjcyájúcootúmé tsaímiyé Píívyéébeke icyáhcújtsóne iわájyújcatsí muhdú ímiááné mewájyúcatsíhdyu.

6 Ehdu iíjcyaiyótsihvu tsaate ūnetú diityéké píáábóítýúnéhjírígé ityáhjájcatsíñe tsá tehdu íjcyatúne.

7 Aame muurá imíllerá Píívyéébé taúhbájú uwáábojte iíjcyane. Áróñáa tsá ditye wáájácutú ūnélíihyéhjáa ímichi meke téénevu dibye ájcune. Úwáábohíjcyámé íévenéré iwáájácutúne.

8 Muurá ūnélíihyéhjáa meke dibye téénevu ájcune mewáájácúhajchíí tehdújuco teéne.

9 Tsá teene taúhbaju tsaímíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímityunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúlletúmé dsííjvétso múnaa, cáánímuke, tsííjúmuke, dsííjvétsohíjcyámé wáábyuta teéne.

10 Áhdure ihdícyméhjíma idyómáócójcatsíñe, tsamééré wajpíimú walléémú dómacócatsílhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhjíhénuhíjcyáme, álliu múnaa, pánehjídú imyéénúityúné lhíjyúvahíjcyáme, ímiá uwááboju illure éhdíivállehíjcyáme, éhdumé wáábyuta teéne.

11 Ááné uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébée oke níwaavéne.

Páávoro duurúvá Píívyéébe dííbyedi idáátsovéne

12 Áánélli mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o nééróóbeke oke téénevu ipícyóóbeke dibye tsípátsohíjcyánélliíhye.

13 Dííbyedíí o úúhívaténe dííbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahíjcyáróóbeke oke téénevu

pícyoóbe. Árónáacáa ihdyu táwaajácútubááné ehdu ó dáríivémeíhijcyá dííbyekéikyéé o wáajácútúnélíihye. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi ídáátsovéhi.

14 Aabe oke mítyane piáábóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsósóbedívú o cátsípáávéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.

15 Áánéllii ó ijyácunúhijcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsósóiyóneri. Muuráhjáa ímiááné mewájyuri tsaabe ííñujívú ímityúmé meíjcyámeke ipájyetétsoki. Aanéhjáa muurá oo pámé ehnííñevúré ávyétá imítyuúbe.

16 Áróóbedíi óhdi Píívyéébe iídáátsóvéne oke ímíjpyetétsó muhdú pámeere ímityúmé íjcyárómeke iwájyune tajtyééveri iúújétsoki. Áanetu méwaajácú pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtoke icyáhcújtsósocoaca újcuíñé múijyú idsíjívégúcóiítýune böhí.

17 Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré íjcyáabe múijyú muhdú íjcyáityuube pane wáajácúúbeke maávyéjútsohíjcyá maájtyúmítúróóbeke. Ehdu teéne.

18 Ahdícyane Llihiú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhóóróné pañe ímíñeuvú tsaíibuwáré díícyáne dúwááboco Píívyéébé ihjyúvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsónéri úhdityu néhíjcyádu.

19 Muurá tsaate ímí iíjcyáiyóné wáajacújúcoorómé tehdu iíjcyane iímllehíjcyátúné níjcaúvú illuréjuco tútaváávehíjcyáne. Ááne illuréjuco Críjtodi ditye úuhívatéhíjcyáne.

20 Tehdúu Himenéomútsí Arejáádorómá dáríívemeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañevú dityétsí iwáájácu Píívyéébeke múhdurá idyáriívehíjcyáne.

2

Muhdú Píívyéébema meíhjyuváne

1 Aane uke o néé pámeere míamúnáá hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha métáúmeíhíjcyá panévá hallúvúré téhdújtsomére.

2 Múu táúmeíhíjcyá múhdumé méiiñújí avyéjujte íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piáábónej péevé ímí ditye meke ityúkévéjtso tsaímíyé dííbyema meíjcyame maávyejúúlléjcatsíki.

3 Ehdu meíjcyane ímí ijtsúcunúúbé Mépájtyetétsoobe Píívyéébeé.

4 Muurá imílleebe pámeere míamúnaa dííbyé uwááboju icyáhcújtsóné pájtyeténe.

5 Muurá tsáápiyiye Píívyéébe ijcyáhi. Áábemáá ímí meíjcyaiñé téhdure tsáápiyiye mééma ímíbajchó Jetsocríjtó míamúnáájpidívú iípívyéévénema.

6 Muuráhjáa wájyúmeítyuubéré dsíjivé pámeere míamúnaa ipájtyeté Píívyéébée dííbyeke nééne éévé úújetétsihvu.

7 Ááné uwáábojúu jodíómú íjcyátúrómeke úwááboobéré o péhíjcyá oke dibye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujtsómé mepájtyeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjuco íjcyane Jetsocríjtó cahcújtsó múnáájpi o íjcyánélliíhye.

8 Áánéllii uke o néé pahúlleváré íjcyáné cahcújtso múnaa ímiááméré iíjcyáne iinevú tálhájcatsítymé tsaímiyé Píívyéébema iíhjyúvahíjcyá ihyójtsine cáámevu iíhbúcúnema.

9 Aane walléémú waajácutábáré ímíbájkímyeíiyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíjyahjívú iújcámeíñe páhduváré íhñíwaúúné idyáriívéné ícyáávéíturó téhdure mítyane áhdómeíñé ícyáávevu.

10 Píívyéébedívúré iihvéjtsámeíñe dibye ímillédúré iíjcyáiyóme.

11 Aame díubyé uwááboju iávyejúúlléne cúuvéhulléré lleebúcunúiyáhi.

12 Tsá muurá walle úwáábóíturóne. Áhdure tsá dille wájpiikye ityáhjálléne díubyeké túkévéjtsóíturóne. Áánéllii o néé walléémú cúuvéhulléré iíjcyáávé pañe.

13 Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake iípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyejtsóhi. Ehdu néénéllii tsá walle wájpí túkevéjtsolle iíjcyááíturóne.

14 Tsáháa muurá Adáá Naavénedívú állítsámeítýúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre iállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi.

15 Ehdu néénéllii muurá walle itsiiimáváneri ícúbáhrámeíhijcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoó díubyeké icyáhcújtsóne dille ímiáálléré iíjcyáhajchííjyu.

3

Muhdú cahcújtso múnáá uwáábojte íjcyane

1 Áánetu cahcújtso múnáá uwáábojte tsaate ííjcyane ímílléhajchíí tehdújuco ímiá wákimyéí ííjcyane ditye ímilléne.

2 Árónaa ihdyu tééné wákimyéí méénume íínetú néétsámeítymé panévatúré ímiááméré ííjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekkéré táábáváiyáhi. Áhdure tsaímýé íaahíve múnáake waatsúcúpétsöhíjcyáiyóme.

3 Aame tsá llíyíícyávéíturóne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsííturóne. Tsá mítyane ídsíídsíváiyóneri ditye íjyácunúíturóne. Ímiááméré ííjcyáne piáábóiyá pamévakéré íidaatsóllénema.

4 Áhdure piivyétéiyómé méwámyuma íítsíímeke ímíñeúvú ityúkévejtsóné ditye ímiááméré ííjcyáne pamévakéré iávyejúúlleki.

5 Muurá íítsíímeke ityúkévejtsóné piívyetétumé tsá Píívyéébé cahcújtso múnáake tükévéjtsóíturóne.

6 Áhdure botsíi béhnéré cáhcujtsómé tsá uwáábojte ííjcyáíturóne. Muurá béhméréi ííjcyame tsáíjyu műúne íllure imítýájkímyeíñeri tútavájtsámeíiyá muhdújháa Naavéné tútavájtsámeídyu.

7 Áhdure panévatúré ímiááméré ííjcyáiyá cahcújtso múnáa ííjcyárturómé diityéké iávyejúúlleki. Áijyu tsá íínej tééverí Naavéné diityéké ííjcyánejcúvú llíúcúíturóne.

Muhdú túkevéjtsojte ííjcyane

8 Téhdure idyé túkevéjtsojte ímiááméré ííjcyáiyá pame diityéké iávyejúúlleki. Tsá ditye

állíúúíturóne. Áhdure tsá ditye llíyíícyávéíturóne. Tsá ditye átéreénéhjí halluvú dsíidsíváíturóne.

9 Tsá ditye íinetú néétsámeííturóne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcú ímíñeúvú waajácúiyáhi.

10-13 Áánéllii műu tujkénú diityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méenúhajchíí botsíi diityéké tééné wákimyéivu ipícyoóki. Aame tsáápíllekeré táábáváiyáhi. Téhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíñeúvú ityukévejtsóne. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye diityéké iávyejúülleki. Tsá ditye álliúúnújcatsííturóne. Ehdu muurá tsaímíyé tééné wákimyéi műnaa íjcyámeke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcújtsóné uwááboju éhnííñevu ínerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjíjto meúraavyéne

14-15 Aane lléváhréjuco uke o áahívetéiñe. Árónáa ihdyu tsáijyu műúne íicuí o péétúnéllii íñe uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyame díibyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráávyehíjcyámema u íjcyáíñe.

16 Muurá íñe meúráávyehíjcyajíjtó ímiááné íhtsutúné íjcyánéllii illu nééneé:

Píívyéébée méhdivu böhówaavé míamúnáájpidívú iípívyéévénema. Aabée ímiáábé íjcyane Íapííchó böhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéjí műnaa íícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiiñe peebe íavyéjuvu níjkyejívu.
Ehdu muurá nééneé.

4*Píívyéébeke icyáhcujtsóné tsaate íhvétsoíñe*

1 Aane Píívyéébe Íapííchoj tééveri meke boohówawu nehíjcyá páneere tsíldyuréjuco cápáyóóvéíñé íhde nihñéétsihvúré tsaate dííbyeke icyáhcújtsoróné íhvéjtsóne naavéneéjté átéreénéhjí úwaabóneréjuco úráávyéíñe.

2 Aame ílluréjuco mújtaíñé eene ííjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyáné icyáhcújtsónema.

3 Muurá téeméjtéjuco úwáábohíjcyáné metáábávájcatsíñé ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñé ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áróónáacáa muurá Píívyéébe páneere majcho ípíyejtsó dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame téene tájpí meíjcyáné halluvú dííbyeke metéhdútsohíjcyaki.

4-5 Muuráhjáa páneere tsaímiyé ípívyéjtsoóbe. Áánéllii téene tájpí meícyahíjcyánéhjítu tsáneetsa tsá műhdurá meíjtsúcunúíturóne. Muurá panéváré dííbyedívú ímí néénéllii ténehjí méóóvéiyá dííbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

6 Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiááné Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi ú íjcyáahi. Aabe dííbyedítyú íjcyáné uwááboju u cáhcujsóné ímí u úráávyéhajchíí éhnííñevu ímí ú íjcyáahi.

7 Áánéllii éhnííñevu ténejcúrí pííñuméí ímíñeúvú u wáajácuki. Tsá műu iicúvetú átéreñehjí ihdityúré iújcune tsaate úubállehíjcyánéhjíri.

8 Muurá iinetú meke píáábóityúnéllii meíhnáho méjpi mépiiñúhi. Ááné ehnííñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píívyéébé icyánéjcuri mepiíñúmeíñ. Muurá meke píaabóné iíñújí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné díbyema tsaímiyéjuco meíjcyáíñetu.

9 Ehdu íñe uke ó néé ímiááné íjcyane. Aane ihdyu óvíí pámeere cáhcujtsóhi.

10 Muurá méwaajácú iiné imíjaú tsaímiyé Mépjtyetétsoobe Píívyéébema meíjcyáíñé díbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehníwu méhdityu míamúnaa íhjyúvahíjcyámé panévariyé meícúbáhrámeíyóné pañe tééné wákimyéí méméénuhíjcyáhi.

11 Aane páneere íñe uke o néhíjcyanéhjí óvíí úúwaabóhi.

12 Árónáa ihdyu uke tsüüménéélledímyé ováhtsáré u íjcyáabeke. Áánéllii uke o néé cahcújtso múnáake u úujétso muhdú műúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájyúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri.

13 Áámema íñe ílle o íjcyáné hajchótá Píívyéébé waajácuháámi déhvéné dúwáábohíjcyá tsápijtsoobére.

14 Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píívyéébée uke ájcúné waajácuri iiná u méénune u píívyeténe.

Muuráhjáa dííbyere tükévéjtsóneri cahcújtso múnáá túkevéjtsoje díhyallúvú íhyójtsine ipícyóóne dííbyeke piáábó táumeíñé tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

15 Ááné wákimyéí ihdyu ímíñeuvú méénuhíjcyá pámeeee iwáájácu ténejcu ímí u úraavyéne.

16 Áánellii uke o néé u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeuvú u téhmémeíñé tsaímiyé ténejcu u úráávyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mépájtyéteé múhdumé díuwáábó illéébone cáhcújtsómema.

5

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

1 Aabe múu kéemeke díícyáánidyu iíjtsúcunúne ímíñeuvú chooco tükévejtsóhi. Tsá múu ubhádúré tükévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeuvú tükévéjtso.

2 Kéémelleke díítsííjudu díjtsúcunúne ímíñeuvú tükévéjtso. Bádsíjcake díñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeuvú tükévéjtsó ímityúné diityédítýú iítsámeítyuubére.

3 Téhdure píibájyujtéké piáábó tééne tájpí ditye íjcyáíñetu.

4 Áánetu iítsíímemma íaacímuma íjcyámeke óvíi diityéré píaabó cáánímutsíi diityéké píívyétsóne áhdódú iívane. Ehdu nééne Píívyéébe ímí iítsúcunúhi.

5 Áánetu ímiááné iiye íjcyáné piibájyulle óvíi Píívyéébedívú icyátsípáávéne paíjyuváré piáábó táumeíhijcyá dibye díílleke iipiááboki.

6 Áánetu iímillédú íjcyáné piibájyulle ímityúné méénuhíjcyálleke tsá múu píáábotúne.

7 Illu íñe uke o néhíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye iñetú iñéetsámeítayuki.

8 Muurá tsaate ihyákímuke íñahbéjteke ípiáábóiyóné ímíletúmé tsá ímiá cahcújtso múnaa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótúmé ehníiñevu.

9-10 Téénéllii mépiáábohíjcyá píibájyujte walléémudítyú tsúúca 60 pijcyábájuco íjcyame ímiááméré iíjcyánetu böhówaúcunúmeke, tsáápiikyérée tájívámeke, tsaímíyée iñtsíímeke pívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáátsúcuhíjcyámeke, cahcújtso múnáake píáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehjí pájtyémeke píáábohíjcyámeke, ímiáánéré méénuhíjcyámeke. Éhdu ícyahíjcyáné piibájyujtékeré múu píaabóhi.

11 Áánetu badsíjcáichóméhjíúvú nééné piibájyujtéké mépiáábodí tsáijyu múúne bañúháné ámuha mepiáábohíjcyánáa tsiiñe ityájíváne tútávaavémé Críjtoke ícyáhcújtsónetu.

12 Aame téeneri ityútávávéhajchíí íhyallúvúré ímityúné meenú tééné déjúcotu iwágóóveíñé ípyée iñéhdu iíjcyátúnélliíhye.

13 Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsííjyatúréjuco óvéhe múnaa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjyúvaméré pehíjcyá átéreénenéhjí úbálléjcatsímyére.

14 Áánéllii o néé ditye ityájíváne iñtsíímávámeke tsaímíyé ityéhme múha diityédítýu iñna iíhjyúvátuki.

15 Muurá tehdu nééné piibájyujtédítyú tsaatétsáhjí Críjtoke icyáhcujtsóné iíhvéjtsóne Naavénekéréjuco úraavyéne.

16 Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítyú ámúha hájkímú píibájyujte íjcyáhajchií múu iiye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu ihyájkíuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnaa píaabóhi.

17 Áhdure múu túkevéjtsojtémá uwáábojtéké avyéjuulléhi.

18 Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééneé: “Tríigó tátsoújcori íjcyáabeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhjyu wátájcotú dibye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámítu.

19 Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchií tsá múu iícúvetúne. Áánetu ihdyu míítyétsíuba pápihchúúmeváuba úúbálléhajchií múu iícuvéhi.

20 Múu pámeere cahcújtso múnáá húmíj piinévú ihnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéénuhíjcyáné iíhvejtsópítyméke tsíjtye tééneri iñúhnévéne tehdu iíjcyátuki.

21 Aane íñe Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjtoo, níjkyéjí múnaa, íjcyámé húmíj piinévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubére.

22 Árónaá ihdyu tsá múu tsaatéké peecútéré méménutú cahcújtso múnáá túkevéjtsojte ditye iíjcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé

Íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke ijtsúcunúiyá téhdure ímítyuube u íjcyane. Áánéllii uke o néé panévá ímítyunéhjitu u téhmémeíki.

23 Áanetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o néé áyánéwu bíinójpácyotu u ádo uke tene iipiááboki. Tsá múu tsanééré nújpacyo ádotúne.

24 Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímíbájchómeítyúrónááca. Áhdure tsíñehji wájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeícyooca böhówááveéhi.

25 Muurá ímiánéhjí meméénuhíjcyáné tsá téévetúne. Áhdure tsíñehji wájácúratúné íjcyaróné böhówááveéhi.

6

1 Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú diityéké panévatúré avyéjuullé ímityúné Píívyéébedítýú múha iihjyúvátu muha meúwáábohíjcyánetu.

2 Ahdícyane tsaaté avyéjujite cahcújtso múnaa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnaa íjcyánéllii ávyejúúlletúmé íjcyáítyuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú piáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñe tsaímíyé mépiáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píívyéébeke meúraavyéne

3 Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúráavyéné tsijíjtoríyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne.

4 Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame ūnénubárá wáájácúturómé íllure tééneri imítýájkímyeíki. Áámé ūwbúwari muurá tsaanééré atéréené íjtsaméí íjcyame táhjácatsíhijcyá ténehjiri. Áamedítyú ímichi dóhéjúúvehíjcyáné ímítýunéhjí íjcyane nómíutááva, úhbajcátsi, áabojcátsi, tútavátsojcátsi.

5 Aame ímiáájú wáájácutúmé méénúcatsíhijcyá ūjtsaméí wáájácúmeítyúme. Aame ítsúcunúhijcyá tééné hallúvú medsíidsíva meúwáábohíjcyáné Píívyéebé uwááboju. Tsá múu ehdu néemedívú náhbévatúne.

6 Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeítyúmē tsaímíyé Píívyéebéke meúráávyeíjtó meúraavyémé nihñéétsihvúré ūnénimíjyaú méíjcyáahi.

7 Tsáháá muurá ehnémá ūñujívú metsíimávámeítyúne. Áhdure medsíjívécoca tsá ūná metsájtyetúne.

8 Áánéllii múu tééne tájpíyuco memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehdújuco.

9 Muurá éhnííñevúré iéhnéváiyóneri tsúúrámeíhijcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhnííñevu ídsíidsíva atéréenéhjí wákímyeíhijcyámé ílluréjuco tútavaavémé tééné níjcaúvú wágooóvééhi.

10 Muurá medsíidsíváiyóneriyé meíjyácuñuhíjcyánetu ímichi tsááne panéváré ímityúne. Muurá tsaate Píívyéebéke cáhcujtsójúcoorómé tééneriyé íjyácuñuhíjcyámé

ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátsó ijcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujtsóne

11 Áánetu ihdyu tsúúca Píívyéébeéjpí u íjcyaabé tsá múu tééneri íícúvetúne. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcújtsojíjtó duráávy. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panéváré ímítunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díícyáne daabúcuhíjcy. Tsá múu ‘mityáhmítyá’ néétune.

12 Aabe imíchi díícyáne íínevú táhjátsámeítyuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jet-socríjtoke cahcújtsó múijyú medsiíjivéjúcóiityúne böhí u újcuki. Muuráhjáa téénellii Píívyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúúca mítyame waajácúhi.

13-14 Ahdícyane ícyooca dííbye tájpí páneere íjcyaabé Píívyéébé húmíj piinévu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhtsútuube iíjcyane úubállémeííbyé Jet-socríjtó húmíj piinévu, íjcyane uke o néé íñe muhdú uke o néhíjcyadú u úwáábohíjcy íínetú néétsámeítyuubéré múijyú tsiiné dibye tsááíñevújuco.

15 Muurá Píívyéébe páñétúejpi íhtsútujte ávyéujte íjcyáróméhjí avyéjuube íjcyaabé Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke.

16 Aabe apáábyéré Píívyéébe ijcyá muhdú íjcyáityuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha piihivéityuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíítyuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube

Íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkévéityúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Ahdícyane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsíeméné múhajchótá íjcyáiñevújíi icyátsípáávéne mítyájkímyeüíturóne. Píívyéébe ímiáábé íjcyaabé iiinetú meke píhtótsótúbedívúré cátsípáávéiyóme.

¹⁸ Dúwaabo diityéké iéhnevádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsíeméneri ipiááboíyóneri iiitsámeíki.

¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmíwa iiiné imíjyaú néeme újcúiyá múijyú iidsíjivéjúcóóítyúne bóhi.

Timotéoke Páávoro téibúwajtsóne

²⁰ Ahdícyane uke o néé Timotéoke Píívyéébée uke níwáávéné wákimyéí ímíñeuvú u méénuki. Tsá múu iiçúvetú átéreenéhjí ijjenéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri tähjácatsíhíjcyáneri.

²¹ Muurá ténehjí iúráávyéne tsaate tsáhájuco Píívyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óvíi uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

**Píívyéébé ihjyu: jetsocríjyodítú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PÉ:boa:Bora)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48